

VIDOVSKY GYÖRGY
rendező

Abba a generációba tartozom (51 vagyok), amelyeknek a tagjai talán már elég tapasztalattal rendelkeznek ahhoz, hogy tudásukat – ha akarnák – színházvezetőként kamatoztassák mások boldogulására. Bár egyáltalán nem biztos, hogy ennek a feladatkörnek az ellátása generációs kompetencia kérdése. Ugyanis egyformán találni tehetséges, rátermett, dinamikus színházvezetőket, főrendezőket bármelyik korosztályban. A lényegi kérdés ezért számomra nem is annyira nemzedéki, sokkal inkább időbeli: vagyis hogy mennyi időt tölt valaki vezető pozícióban, mennyire dinamikus a szakma fluktuációja, a nem vezető szerepben lévők helyzetbe kerülési esélye. Az amerikai elnök maximum két ciklust, vagyis összesen nyolc évet tölthet el a pozíciójában. Képzeljük el, ha ez a szabály lenne érvényes a színházvezetőkre is: két ciklus, vagyis tíz év. Ennyi idő bőven elég egy társulat művészi, gazdasági meghatározásához és csúcsra viteléhez. És ha a

színházvezető szívéen viseli intézménye további sorsát, akkor „kénytelen” gondoskodni utánpótlásról, ráadásul így a váltást sem vereségként élné meg. Ha meg nem nevel ki utódot, akkor lehetővé teszi, hogy a „színháza” merőben új irányba forduljon. Természetesen ennek megvan a kockázata, ezért szavaznak sokszor a színészek is a kiszámíthatóra, a meglévő vezetőre, mert félnek az újtól, az ismeretlentől. És mivel a szabályozás sem támogatja a mobilitást, így a versenyhelyzet teljesen eltompul.

A másik probléma, hogy kiszámíthatatlan a szakmai kompetencia figyelembe vétele új igazgatók kinevezésénél. A fenntartóhoz fűződő politikai lojalitás direktori kinevezéssel történő díjazása súlyosan csökkentette ennek a lehetséges „nemzedékváltásnak” a vonzerejét. Az ugyanis elvesztette szakmai jellegét... Csak néhány kivételes, szerencsés esetben számít, ki milyen pályázatot írt, mennyire bírja a szakma *szakmai* – és nem politikai – támogatását. Ők pedig védik a várat (értsd: ragaszkodnak a székhöz), ameddig lehet. Vagyis szerintem a szakmailag kiszámítható „nemzedékváltásnak” egyelőre lóttak.

FUCHS LÍVIA – KRÁLL CSABA – LŐRINC KATALIN

LEROHASZTÁS VERSUS KITARTOTTSÁG

Az új generáció lehetőségeiről – kommentlanc

Králl Csaba: Ha nemzedékváltásról, a nemzedékváltás esélyeiről beszélünk, számomra az a legfőbb kérdés, mit enged meg a fennálló struktúra, mennyire nyitott, rugalmas és átjárható. Hogyan tud utat törni magának (s most elsősorban koreográfusi, vezetői ambíciókra gondolok) egy új generáció, a tehetség, az érték, képes-e befutni azt a pályát, ami neki rendeltetett, vagy perspektíva hiányában bebetonozódik oda, ahonnan elindult, esetleg kiábrándul, és pályaelhagyó lesz? Hiszen mindannyian tudjuk jól, pusztán önmagától, saját erejéből és kvalitásai folytán senki sem kerül a megfelelő helyre, pozícióba – ahhoz fogadókészség is kell. Mi több: kíváncsiság az újra, hajlandóság a változásra, és nem görcsös ragaszkodás a meglévő státuszokhoz, elvekhez, esztétikákhoz. Innen nézve a hazai táncművészeti rendszert, ami eleve kicsi és szűk, és ezáltal törvényszerűen belterjes, én rémesen merevnek és mozgáshiányosnak látom. A függetleneknél, ezernyi problémájuk ellenére is, a nemzedékváltás ha nem is zökkenőmentes, de lényegében folyamatos. A független terület és a nagytársulati rendszer között viszont éles, szinte áthidalhatatlan szakadék húzódik, ahol nemhogy átjárásról nem beszélhetünk – a ki-

vételekről később –, de érdemi kommunikáció sem létezik. Ez az áldatlan állapot mára odáig fajult, hogy gyakorlatilag minden fontos területen (működési támogatás, pályázati pénzek, érdekvédelem stb.) az ún. nagyok – nagytársulati vezetők és MTSZ-delegáltak,¹ akik többségének fogalma sincs a szakma más szereplőiről – döntenek a kicsik felett, ami azon túl, hogy állandó feszültségforrás, megerősíti, sőt kódolja a rendszerben lévő egyenlőtlenséget.

Lőrinc Katalin: Kérdésed további kérdéseket szül: a végéről kezdem... Mit/kit tartasz „nagy” társulatnak, hol húznád meg a határvonalat? Lehet, hogy nem praktikus ezt a terminológiát használni, életszerűbbnek tűnik az MTSZ-tagság szerinti megkülönböztetés, ha az érdekvédelmi kivételezettséget tekintjük, de közben az sem, mert vannak „kicsik” (pár fős függetlenek), akik annak reményében lettek MTSZ-tagok, hogy így majd talán belülről tudják frissíteni a rendszert – jó pár éve nem követem, mi történik az MTSZ-ben –, de ha jól érzékelem, nem sok sikerrel. De ennek az is az oka – és most

¹ Magyar Táncművészek Szövetsége

Magyar Nemzeti Balett: A fából faragott királyfi (koreográfus: Frenák Pál). Fotó: Jókúti György

előrébb araszolok a szövegemben –, hogy szerinted merev a „hazai táncművészeti rendszer”, én viszont ezt bővíteném: sajnós nemcsak a táncművészeti az. Egy olyan társadalmi közegben élünk, ahol egyre központosítottabbak a keretek, tehát csak az tud önérdékérvényesítő, kreatív és szabad lenni, aki képes erre, vagyis elég egyenes a gerince, őszinte önmagához, tiszta, bátor – és elég ügyes/szerencés ahhoz, hogy ennek a viselkedésének anyagi/strukturális hátteret is találjon.

És még egy mondatnál előrébb lépve a szövegemben: a kíváncsiság nagyon fontos elem. És az a tapasztalatom, hogy a közoktatásunk/neveltetésünk (és a hagyományos táncos-szakmai képzésünk) nem kedvez a kíváncsiság kialakulásának: úgy nővünk fel (én is úgy nőttem fel), hogy *megfelelni* kell konkrét elvárásoknak, *megkapaszkodni* kell, és többnyire *kijelölt célokat elérni*... Bennem is csak akkor kezdett felülkerekedni a kíváncsiság, amikor mindezt magam mögött tudtam hagyni, és ez sok-sok-sok évbe telt. És közben – ha már nemzedékekről beszélünk – ki is maradt egy nemzedék. Vagyis leszámítva nagyon keveseket (mondjuk, Hód Adriennét és másokat az Angelus Iván-féle alomból – igen, Angelus tett valamit a nemzedékváltásért!), a fiatal-középkorú garnitúra világlátása elég hasonló az én generációméhoz.

Fuchs Livia: Jelenünkben természetesen mélységesen benne van az a merev, az innovációt mindig gyanakvással

szemlélő, a mindenkori status quót, vagyis a megszerzett pozícióját féltő szakmai magatartás, amelyik első perctől kezdve áthatotta a professzionális táncéletet. Hiszen az új (generáció vagy irányzat) „támadása” mindig *kívülről* jött: a 19. században a gyűlölt Bécsen keresztül a romantikus balett, a 20. század elején a „dilettánsok” képviselte modern tánc, közepén az idegen (mert a lengyel Jan Ciepliński munkásságában jelentkező) modern balett. Egyedül az ötvenes évektől társadalmilag kimondottan támogatott amatőr néptáncosok áttörése, felzárkózása a balett mellé – az árnyékban a modernnek eltiprásával – volt sikeres. A valódi nemzedékváltás azonban itt is elmaradt, mert az első nemzedéket követő „magyar iskola” reprezentánsai későn vagy jobbára méltatlan körülmények között kerültek a művészi rangjukat megillető helyre, a következő alkotógeneráció pedig már helyzetbe sem kerülhetett. Persze mi számít helyzetnek? A balettben és a néptáncban (professzionális társulatokról beszélek) ma is a stabil, állami támogatást élvező társulati rendszer, amihez jobbára nem kötődnek olyan művészi kritériumok, amelyek megkövetelnék az állandó fejlődést, változást is preferáló művészi célokat és azok megvalósítását. A függetleneknél pedig a támogató és kiszámítható, többlépcsős és több forrásból működő, vagyis perspektívát kínáló pályázati rendszer, amihez független és a mezőnyt alaposan ismerő

és követő, felelős kurátorok kellenének. (A tapasztalataimra nézve jellemző, hogy az már fel sem merül bennem, hogy a kultúrpolitika a kortárs táncot a balettel és a néptáncsal egyenrangúan is támogathatná, s nem zárna be a függetlenek állandó létbizonytalanságra kárhozott gettójába.) De hát hol van mindez? A „nagyokat” automatikusan, vagyis létezésük, múltjuk vagy friss beágyazottságuk alapján – hiszen újabban a politikai lojalitás is elvárás – támogató kultúrpolitika (amelyik persze nem tilt, csak módszeresen ellehetetlenít) legfeljebb az előadás- és nézőszámra érzékeny. Ezért a benne lévő aktorok miért is lennének kíváncsiak a másra, a friss művészi fuvallatokra vagy viharokra, a „kicsikre”, ha tesszik? Miért kockáztatnának? A „nagy” társulatokat vezetők közül ki figyel fel a magyar Wayne McGregorra vagy Crystal Pite-ra? Ahhoz ott kellene forgolódni és figyelni a „kicsik”, a kortárs tánc sűrűjében, és érzékenynek lenni a minőségre, meg azt gondolni, hogy megújulás, változás nélkül az együttes működés csak színházi üzem és rutin marad. Vagyis kíváncsinak kellene lenni a szakmai innovációra, s nem csupán megfelelni a státus, vagyis a múlt kritériumainak és elvárásainak. Ez persze, ne áltassuk magunkat, sehol sem könnyű és általános, legalábbis a táncművészetnek azokon a területein nem az, amelyek eleve a tradíció felmagasztalásaként léteznek és ünneplik magukat, mint nemzetközileg a balett, és nálunk emellett még a néptánc is.

K. Cs.: Idecitálok néhány konkrét adatot, amelyek igen szemléletesek, és plasztikusan megvilágítják azt, amiről beszélünk. Ez nem személyeskedés, ezek tények. Juronics Tamás 24, Vincze Balázs 29, Kiss János 32 évesen került a Szegedi, a Pécsi, illetve a Győri Balett élére, nyilván más-más indokból és körülmények között, de ezt az életkort a generációváltás szempontjából akár optimálisnak is nevezhetnénk. Csakhogy Juronics 1993-tól, Kiss 1991-től tölti be a funkciót – előbbi vezető koreográfusként és művészeti vezetőként, utóbbi igazgatóként –, azaz nem kevesebb mint 26, illetve 28 éve. Hozzájuk képest Vincze Balázs – előbb igazgató, 2017-től művészeti vezető a pécsi társulatnál – még jócskán le is van maradva a maga 14 évével. És miközben minden tisztelem a Pécsi Balettnél ma holnap 60 éves társulati tagságát ünneplő kiváló táncos-táncpedagógus Uhrík Dóráé, meg nem értem, hogy a notórius álláshalmozó Vincze Balázs (koreográfus, művészeti vezető, kurátor, polgármester,² a pécsi Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. ügyvezetője, legújabbban pedig a Pécsi Nyári Színház „istápolója” stb. egy személyben) „megüresedett” igazgatói posztját miért neki kellett betöltenie. Ez valahol nonszensz, és hangsúlyozom, nem Uhrík Dórával vagyok tiszteltlen. Amikor tehát a nemzedékváltás lehetetlenségéről

² Vincze Balázs 2010 óta a Baranya megyei Nyugotszenterzsébet független polgármestere.

Magyar Nemzeti Balett: Menyegző (koreográfus: Bozsik Yvette). Fotó: Mezey Béla

beszélünk, ezekről a rendszerbe kódolt masszív anomáliákról is beszélünk. Ascher Tamás, a Katona József Színház főrendezője egy kerekasztal-beszélgetésen azt mondta: „Lehet, hogy szerencsésebb dolog, ha 10 év után elmegy egy igazgató, és jön egy másik, de az is lehetséges, hogy egy igazgató maga teremti új lehetőséget új emberekkel, hogy új színházat csináljanak.” De ha már nemzedékváltást nem, látunk ebből bármit is megvalósulni a hazai professzionális táncársulatoknál, az ún. „nagyoknál”? Az utódlást saját zárt közegükből oldják meg, ez a maximum (lásd Velekei László Győrben). Kívülről senki. Legalábbis hazai pályáról nem. Bozsik Yvette az egyetlen, akit „befogadtak”, akivel kivételt tettek – koreográfusként. Ő esetenként alkot Pécsett (*A hatyúk tava, Csipkerózsika*), vagy eljut a Magyar Nemzeti Balettig (ez is milyen rég volt: *Menyegző*, 2008), ahová ez idáig Frenák is csak egyszer tévedhetett be (*A fából faragott királyfi*). Az Operaház évente egyszer nagy gálánisan kiszúrja a függetlenek szemét a *TáncTrendekkel*, és biztos benne, hogy a maga részéről mindent megtett a „kortársakért”. Néptánc vonalon Kovács Gerzson Péter még megcsinálhatta a Magyar Állami Népi Együttessel a Bartók-trilógia második részét, a nagyszabású *Labirintust* (2008), aztán mintha elválták volna. Még egyes vidéki táncmozgatók hívnak hébe-hóba független koreográfusokat (Gergye Krisztián, Grecsó Zoltán, Mészáros Máté), és ennyi. Ezért is gondolom azt, hogy Juronics ma nem kapná meg Szegedet. És nem azért, mert nem érdemelné meg, hanem mert ma nincsenek Imre Zoltánok, akik a társulatokhoz csábítanak a fiatal, tehetséges Juronicsokat.

L. K.: Igen, de nálunk már a Wayne McGregorok sem olyan körülmények között próbálkoznak (válnak szabad szemmel láthatóvá), mint az általad említett példák. Amikor az 1990-es évek második felében McGregort egy remekül felszerelt angol „vidéki” táncközpontban láttam próbateremben dolgozni (Leeds), akkor még mint frissen felbukkant „kortárs táncost”, többen voltak (a hivatásos balett világából), akik fenntartásokkal fogadták, de leginkább nem is ismerték. Mégis hat hetet kapott rezidens alkotóként egy olyan helyen, ahol az általa választott táncosok élén méltó körülmények között dolgozhatott. Nálunk sajnos – az elmúlt kb. 10 évben – az sem nagyon derülhetett ki, kiben van annyi, hogy generációváltó lehessen.

Ezt a hiátust igyekszik amúgy „tűzoltani” az IZP³ (az a program tehát, amely az egészen fiatal próbálkozókat segíti pénzhez, paripához, fegyverhez egy előadás létrehozatala céljából), csak hogy ez valójában felületi tűzoltás. Nem a hétköznapi, kitartó, „csendes” munkafolyamatokat, az egyenletes fejlődés lehetőségét támogatja meg, hanem – jelen formájában – egy komplex produkció kényszerét generálja. Ennek hátulütőibe (vagyis sok esetben kudarcra ítélt ségében) most nem mennék bele, de azért mégsem akartam elhaladni az IZP mellett említés nélkül, ha a generációváltás lehetőségeire, módjaira fókuszálunk. Volna ötletem egyébként: ha például ezt a típusú támogatást még korábban, még intézményes képzésük idején pályázhatnák meg a fiatalok, hogy jobb körülmények között alkothassanak egymással, egymásnak, és egyben megismerkedhessenek egy előadás létrehozatalához szükséges olyan „rafinériákkal” is, mint a pályázás... Csak hát ehhez a képzési rendszert kellene megreformálni. Nagyon bírom abban, hogy ezt a nálam fiatalabbak is látják, és ki fogják brusztolni. Én mindenesetre erre nevelem őket.

F. L.: Egyre inkább úgy érzem, két probléma körül csapongunk. Mert a gondoknak csak egyik vetülete a generációváltás, amitől általában a bemerevedett, megfáradt vagy kiüresedett művészeti munka megújítását reméli az ember. De hát hol létezik a stabil társulatoknál rendszeres műhelymunka? Melyik társulatnak van saját stúdiója, ahol kipróbálhatja magát, aki alkotókedvet érez? (Ezért is torzít erősen az IZP, mert nem egy valóban létező igényt segít, hanem olyanoknak is lehetőséget kínál, akiknek e belső műhelyekben kellene először kipróbálni magukat.) Hol vannak az ifjú titánok Pécsett, Szegeden vagy Győrben? És a három hivatásos néptáncgyűttesnél? És azt se feledjük, hogy a generációváltás igénye nem jelenti csupán azt, hogy a fiatalabbakat hiányolom. Nem, a szemlélet frissességét, bátor, új hangot, kísérletezőkedvet, saját művészi elképzelést várnék: fennállásának sok éve alatt például az operaházi Balett Stúdióban mindez egyszer sem jelent meg, míg a Közép-Európa Táncszínházat a folyamatos útkeresés és megújulás jellemezte akkor, amikor állandó koreográfus és egyben sajátos művészi irány nélkül maradt. Vagyis jó, ha különbséget teszünk a társulatok között annak alapján is, hogy egyetlen alkotóhoz kötődnek-e, mert akkor szerintem természetes, hogy amíg tart az alkotói lendület, a kreativitás, senki sem hiányolja a generációváltást. Az igazi probléma azonban az egész hazai táncvilág mérhetetlen rugalmatlansága, a támogatottak merev elzárkózása a függetlenektől, akik között pedig igenis ott vannak a McGregorok – ha már az ő neve jelzi itt az ígéretes tehetséget. De ha sosem kerülnek igazi helyzetbe, profi körülmények közé, hogy derül ez ki róluk? Ha kiszámítható támogatás, megfelelő próbahely, képzett és sokféle táncos, rendszeres fellépési lehetőség nélkül, a fennmaradásukért küzdve, projektről-projektre kényszerülnek dolgozni? Mikor tud, mondjuk, Pataky Klári, Duda Éva vagy Mészáros Máté egyszer úgy tíz táncossal dolgozni, hogy azok nem egyik darabból a másikba rohannak? És akkor még nem is a függetlenek experimentális mezőnyéből hoztam neveket, de hogy az is működhet, még hozzá nagyon is jól, azt Fülöp László és Hód Adrienn, valamint a Magyar Táncművészeti Egyetem tavaly végzett moderntánc szakos növendékeinek találkozása bizonyította a vizsgakoncerten. És igen, essen itt szó a képzésről, mert valóban ez a dolgok alfája és ómegája: ha egy iskola táncosokat nevel, még hozzá abban a szellemben, hogy mindenekelőtt jó, sőt, kimagasló technikájú előadók, a meglévő repertoár pontos átörökítői és a koreográfusok alázatos „kiszolgálói” legyenek majd, akkor ezekből a táncosokból később sem lesz koreográfus. Kreativitásra is kell nevelni a képzés legelső pillanatától kezdve – és ma már az improvizáció sem mellőzhető, mert egészen más a táncosok és a koreográfusok viszonya, mint akár csak egyetlen generációval korábban az még általános volt –, meg persze önállóságra, nyitottságra, önreflexióra, a hétköznapi kitartó pedagógiai munkájával.

L. K.: Tudom, hogy nem én következem, de muszáj reagálnom: persze! Többirányú a probléma, és köszönöm, hogy igazából pontosan ugyanazt mondod (a McGregorok felbukkanása, valamint a hazai példák/hiányok stb. témakörében), amit én, csak persze sokkal pontosabban. És az már tényleg kirajzolódni látszik, hogy generációváltás oktatási paradigmaváltás nélkül nemigen létezhet, főleg egy olyan országban, ahol jelenleg nem csupán a döntéshozó helyzetben lévők oldaláról nem érkezik erre ösztökélés, de – ettől nem teljesen függetlenül – a társadalom részéről sem nagyon.

K. Cs.: Egy másik probléma, vagy hát nem is feltétlenül probléma, inkább jelenség (problémaként a hazai nemze-

3 Imre Zoltán Program

dékváltás szempontjából jelentkezik), hogy egyre erősebb a külföld elszívó hatása: a mostani pályakezdők – és nem csak a pályakezdők! – számára már teljesen természetes, hogy nemzetközi szinten is képezzék és/vagy megmérettessék magukat, ha pedig lehetőségük adódik, ott is dolgozzanak. De mit is tehetnének mást, ha a független lét idehaza már jó harmincvalahány éve egyenlő a teljes létbizonytalansággal, és mindemellett a permanens szakmai küzdelmekből fakadó frusztrációval, kiégéssel, elfáradással?! Bizonyára külföldön sem mindenhol rózsás a helyzet, és az is igaz, hogy a művészetcsinálásnak általában jót tesz, ha van egyfajta underground, a körülményekkel mit sem törődő, lázadó stichje (nincs rosszabb a biztos pozíciójuk tudatában művészileg eltunyult, önelégültté vált művészeknél). De hosszú távon azért az sem járható, hogy már bizonyított független koreográfusok alól azért csússzon ki a talaj, mert ez a struktúra a szakmai eredmények (Lábán-díj stb.) ellenére sem kínál számukra semmi perspektívát. Egy darabig elmegy, ha valaki az alkotás mellett eladó egy cipőboltban vagy felszolgáló egy kávéházban, egy bizonyos idő után azonban az alkotói kiteljesedés gátja lesz ez a tudathasadásos kétlakosság.

Feloldhatatlan feszültségforrásokkal van tele az egész táncszakma. A nagy társulatoknál (balett és néptánc) lett életjáradék, mert bizonyos körök kilobbizták, a függetleneknél nem (eleve nonszensz egyébként társulatokhoz, és nem egyes táncosok szolgálati idejéhez kötni az életjáradékot, ám ez alig csípte valakinek a szemét). A nagy társulatok folyamatosan játszanak egymás fesztiváljain (ez is megérne egy misét, mennyire belterjesek ezek a rendezvények), a vidékiek sorozatosan szerepelnek a fővárosban, a függetleneknél viszont alig van mobilitás, Budapesten kívül gyakorlatilag nem látszanak. A tehetségesebbje előbb jut külföldre, nemzetközi fesztiválokra, mint hogy idehaza meg- és elismerjék. A vidék a kortárs tánc tekintetében halott. És az IZP itt is rosszul vizsgázott: messzemenően elhibázott ugyanis kezdő, gyakran elsőműves alkotók döntő többségében kiforratlan, ha éppen nem csontamatőr darabjait megturnéztatni szerte az országban (csak azért, mert *most* van rá pénz), amikor figyelemre méltó, sőt korszakos független táncművek sora nem kap kellő nyilvánosságot.

F. L.: Sosem hittem volna, hogy egyszer majd a felelős kultúrpolitikát hiányolom... Valójában most sem teszem, de egy normális társadalmi közegben valamiféle kulturális stra-

tégiának a lerohasztáson versus kitartottságon túl mégiscsak léteznie kellene. Mert az előtolló problémahalmaz is – bár ezekből sokat a generációváltás hívószó alapján épp csak érintettünk – azt mutatja, mára tarthatatlan az a struktúra, ami nagyjából harminc éve alakult ki, s közel másfél évtizedig tartó lendület és kiteljesülés után, az utóbbi évtizedben totálisan megmerevedett: mintha a résztvevők két össze sem vethető pályán játszanak ugyanazt. Csak egyetlen példa erre, ami szorosan kapcsolódik az új nemzedék kérdéshez is: a mai pályakezdő generáció zöme eleve nem is intézményesült keretek között képzelel el az előadói és alkotói pályáját. Látják ugyanis, mennyire hiányzik a támogatott „nagyok” működéséből a kockázatvállalás, a művészi kutatás, hiszen a „nagyok” gyakorlatilag az újabb és újabb darabok gyártására és utánjártására vannak berendezkedve. Aki ellenben a saját kifejezési eszközeit keresi, csakis függetlenként próbálkozhat, ahol viszont az egzisztenciális ellehetetlenülés fogadja. Ezért ha meg is szeretne élni, kettős létre kényszerül – együttes munkája mellett próbál független produkciókkal jelentkezni, vagy pincér, eladó lesz –, külföldre megy vagy a kilátástalanság miatt egyenesen feladja önálló elképzeléseit. Ráadásul a művészi munka egyetlen „mérceje” csak a vállalások mennyisége, mert ez az íróasztalok mellett, a papírokból is egyértelmű. Ki mer – a Trafót mint lassan az egyetlen bátor helyet most ne említsük –, melyik társulatvezető, befogadóhely, fesztiválszervező így kockázatot vállalni? Holott tudható, Béjart-t eleinte kifütyülték, Bauscht éjszakai telefonokkal zaklatták a felháborodott nézők, Graham első európai turnéján pedig többen voltak a színpadon, mint a nézőtér.

L. K.: A jelenlegi „kulturális stratégiában” (és már évek óta) talán a legelszomorítóbb a kiszámíthatatlanság, vagyis hogy teljesen váratlanul hoznak egy teljességgel előkészítetlen döntést, hogy aztán a nyilvánosság, sőt, ezen belül gyakran még a „kitartottak” részéről is érkező felmorajlás nyomán gyorsan valami más (megint csak előkészítetlen) ötlet legyen a „kompenzáció”.

Ott tartunk tehát, hogy generációváltást kívánunk, és közben azt is kívánjuk (én legalábbis, és nem csupán a tanítványaimra, de saját huszoneves gyermekeimre is tekintve), hogy az arra képes generáció meneküljön kicsit biztonságosabbnak tűnő helyre. Jó lenne valami reménykeltővel fejezni be ezt a beszélgetést...

HIRDETÉS

- ◆ KRITIKÁK: előadások a Városmajorban, Az arany meg az asszony és a Tóték az Eiffel Műhelyházban, a Tagirovsky rendezte Tragédia Szentendrén, a Velencei kalmár Miskolcon, Titanic és Don Juan Szegeden; Orlai Produkció: Becézó szavak, Gyarmati Fanni naplója: Küszködik és terem, Sztalker Csoport: Vízkereszt, de amúgy mindegy, AlkalMáté: Czukor Balázs; a Liliom Szentendrén
- ◆ DRÁMÁK: Jeanne d'Arc (a Kamra előadásának szövege), Miro Gavran: Felejtset el Hollywoodot, k2: Elza-trilógia
- ◆ INTERJÚK: Soós Attila, Tóth Ildikó